

Gminny Program Rewitalizacji dla Gminy Leśna na lata 2025-2031

Sprawozdanie z opiniowania GPR

Opracowanie:

Spis treści

1. Podstawa prawna.....	4
2. Przebieg procesu opiniowania.....	6

1. Podstawa prawna

Ostatnim etapem procedury, za który odpowiada Burmistrz Leśnej, jest wprowadzenie do projektu GPR zmian wynikających zarówno z konsultacji społecznych jak i opiniowania oraz przedstawienie dokumentu Radzie Miejskiej celem uchwalenia. Warto zaznaczyć, że Burmistrz nie jest związany zarówno wynikami konsultacji społecznych jak i treścią opinii, zaś Rada Miejska nie ma obowiązku uchwalenia GPR na podstawie przedstawionego projektu. W przedmiotowym dokumencie opisano całość procesu wraz z odniesieniem merytorycznym do uzyskanych opinii.

Opracowanie gminnego programu rewitalizacji jest procesem długotrwałym i składający się z wielu następujących po sobie etapów. Jednym z nich jest wystąpienie do określonych w ustawie z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 278) podmiotów o jego zaopiniowanie. W myśl art. 17 ust. 2 pkt 4 ww. ustawy gminny program rewitalizacji, **w każdym przypadku musi zostać zaopiniowany przez:**

- zarząd właściwego powiatu – w zakresie zgodności ze strategią rozwoju powiatu,
- zarząd właściwego województwa – w zakresie zgodności z planem zagospodarowania przestrzennego województwa i strategią rozwoju województwa,
- właściwego wojewodę – w zakresie zgodności z zadaniami rządowymi służącymi realizacji celu publicznego określonego w art. 6 ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami,
- właściwe organy wojskowe, ochrony granic oraz bezpieczeństwa państwa – w zakresie wymagań bezpieczeństwa i obronności,
- właściwego komendanta powiatowego (miejskiego) Państwowej Straży Pożarnej – w zakresie ochrony przeciwpożarowej,
- właściwego państwowego wojewódzkiego inspektora sanitarnego,
- operatorów sieci uzbrojenia terenu, w tym zarządców dróg oraz linii i terenów kolejowych,
- Komitet Rewitalizacji, jeżeli został powołany,
- Krajowy Zasób Nieruchomości, o którym mowa w ustawie z dnia 20 lipca 2017 r. o Krajowym Zasobie Nieruchomości (Dz. U. z 2020 r. poz. 1100 i 2127 oraz z 2021 r. poz. 11 i 223) – w zakresie sposobu zagospodarowania oraz przedsięwzięć związanych z nieruchomościami wchodzącymi w skład Zasobu Nieruchomości,

natomiast, w przypadku **gdy jest to uzasadnione specyfiką obszaru rewitalizacji** przez:

- właściwego regionalnego dyrektora ochrony środowiska – w zakresie form ochrony przyrody,
- właściwego wojewódzkiego konserwatora zabytków – w zakresie form ochrony zabytków,

- właściwego dyrektora urzędu morskiego – w zakresie zagospodarowania pasa technicznego, pasa ochronnego oraz morskich portów i przystani,
- właściwy organ nadzoru górniczego – w zakresie zagospodarowania terenów górniczych,
- właściwy organ administracji geologicznej – w zakresie zagospodarowania terenów osuwisk,
- właściwego dyrektora regionalnego zarządu gospodarki wodnej Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie – w zakresie zagospodarowania obszarów szczególnego zagrożenia powodzią,
- ministra właściwego do spraw zdrowia – w zakresie zagospodarowania obszarów ochrony uzdrowiskowej,
- Państwowe Gospodarstwo Leśne Lasy Państwowe – w zakresie nieruchomości Skarbu Państwa będących w trwałym zarządzie tego Gospodarstwa.

Podmioty, o których mowa w art. 17 ust. 2 pkt 4 ustawy o rewitalizacji w zakresie swojej właściwości rzeczowej lub miejscowej, opiniują projekt gminnego programu rewitalizacji. Wójt, burmistrz albo prezydent miasta wyznacza termin przedstawienia opinii, nie krótszy niż 21 dni i nie dłuższy niż 30 dni licząc od dnia doręczenia projektu gminnego programu rewitalizacji. Nieprzedstawienie opinii w wyznaczonym terminie uważa się za równoznaczne z jego pozytywnym zaopiniowaniem.

2. Przebieg procesu opiniowania

Zgodnie z przywołanymi zapisami ustawy o rewitalizacji, projekt Gminnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Leśna na lata 2025-2031 został przekazany do zaopiniowania 31 podmiotom. Instytucjom wyznaczono termin na przedłożenie opinii wynoszący 21 dni od dnia doręczenia projektu. Nieprzedstawienie opinii w wyznaczonym terminie uważane było za równoznaczne z pozytywnym zaopiniowaniem projektu dokumentu.

Poniżej przedstawiona została lista podmiotów, do których skierowano pisma o zaopiniowanie dokumentu.

Lp.	Podmioty, które winny zaopiniować GPR w każdym przypadku.
1	Zarząd Powiatu Lubańskiego
2	Zarząd Województwa Dolnośląskiego
3	Wojewoda Dolnośląski
4	Agencja Wywiadu
5	Nadodrzański Oddział Straży Granicznej
6	Wojskowe Centrum Rekrutacji w Bolesławcu
7	Dolnośląski Urząd Wojewódzki we Wrocławiu Wydział Bezpieczeństwa i Zarządzania Kryzysowego
8	Delegatura Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego we Wrocławiu
9	Powiatowe Centrum Zarządzania Kryzysowego
10	Komenda Powiatowa Policji w Lubaniu
11	Komenda Powiatowa Państwowej Straży Pożarnej w Lubaniu
12	Wojewódzka Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna we Wrocławiu
13	Gminna Komisja Architektoniczno-Urbanistyczna – Pani Grażyna Grajek,
14	Powiatowy Zarząd Dróg w Lubaniu
15	Dolnośląska Służba Dróg i Kolei we Wrocławiu
16	Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad. Oddział we Wrocławiu
17	Zakład Linii Kolejowych we Wrocławiu
18	PKP Polskie Linie Kolejowe S.A. - Zakład Linii Kolejowych w Wałbrzychu
19	Veolia Zachód
20	TAURON Dystrybucja S.A.
21	Gmina Leśna. Referat Gospodarki Komunalnej
22	Polska Spółka Gazownictwa sp. z o.o. Oddział we Wrocławiu Zakład w Zgorzelcu
23	Orange Polska S.A Kraków
24	Orange Polska S.A Warszawa
25	Krajowy Zasób Nieruchomości
Lp.	Podmioty, które winny zaopiniować projekt GPR, w związku ze specyfiką obszaru
26	Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska we Wrocławiu

27	Wojewódzki Urząd Ochrony Zabytków
28	Okręgowy Urząd Górniczy we Wrocławiu
29	Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej we Wrocławiu
30	Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych we Wrocławiu, Nadleśnictwo Świeradów
31	Starosta Lubański – geolog powiatowy

W przeprowadzonej procedurze otrzymano pisemną odpowiedź od następujących podmiotów:

L.p.	Nazwa podmiotu
1	Dolnośląska Służba Dróg i Kolei we Wrocławiu
2	Centralne Wojskowe Centrum Rekrutacji. Ośrodek Zamiejskowy we Wrocławiu – przekazanie pisma
3	Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej we Wrocławiu
4	Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad. Oddział we Wrocławiu
5	Wojewoda Dolnośląski
6	Zarząd Województwa Dolnośląskiego
7	Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska we Wrocławiu
8	TAURON Dystrybucja S.A.
9	Orange Polska S.A Kraków
10	Urząd Miejski w Leśnej. Referat Gospodarki Komunalnej
11	Starosta Lubański – geolog powiatowy
12	Gminna Komisja Architektoniczno-Urbanistyczna
13	Zarząd Powiatu Lubańskiego

Powyżej wskazane podmioty zaopiniowały dokument pozytywnie, chyba że wskazano inaczej.

W poniższej tabeli zestawiono uwagi i sugestie wniesione przez niektóre podmioty w procesie opiniowania projektu Gminnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Leśna na lata 2025-2031 wraz ze sposobem odniesienia się do nich.

Podmiot zgłaszający: Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej we Wrocławiu	
Uwaga/sugestia	Odniesienie
Dodanie w podrozdziale 3.4 Zgodność z prawem wodnym informacji, że na obszarze szczególnego zagrożenia powodzią obowiązują przepisy odrębne	Uwzględniono – dodano zapis s.24
Uzupełnienie w podrozdziale 8.2 Uzupełniające przedsięwzięcia rewitalizacyjne karty uzupełniającego przedsięwzięcia rewitalizacyjnego 1 o nakaz realizacji w technologii uwzględniającej możliwość zalania wodami powodziowymi minimalizującej starty powodziowe z zastosowaniem materiałów wodoodpornych lub mało wrażliwych na wodę z zabezpieczeniem wszelkich obiektów infrastruktury technicznej przed uszkodzeniami w czasie powodzi.	Uwzględniono – uzupełniono s. 84
Podmiot zgłaszający: Gminna Komisja Architektoniczno-Urbanistyczna	
Uwaga/sugestia	Uzasadnienie
Rozważyć uzupełnienie dokumentacji o wyjaśnienie, dlaczego nie wyznaczono obszarów rewitalizacji w obrębach Bartoszówka i Złoty Potok w świetle wyliczonych „wskaźników syntetycznych" (jak na str. 33).	Wprowadzono dodatkowy zapis: Wskazane powyżej podobszary zostały włączone do obszaru rewitalizacji ze względu na koncentrację negatywnych zjawisk społecznych, współwystępowanie zjawisk kryzysowych w pozostałych sferach, a także istotne znaczenie dla rozwoju lokalnego gminy Leśna – s. 41
Program ..." winien wypełniać dyspozycję art. 15 ust. 1 pkt 11.	Art. 15 ust 1, pkt 11 wskazuje na konieczność podjęcia przez Radę Miejską uchwały w sprawie określenia zasad wyznaczania składu oraz zasad działania Komitetu Rewitalizacji przed uchwaleniem gminnego programu rewitalizacji – konsultacje społeczne projektu uchwały zakończyły się z dniem 21.10.2024. Uchwała została podjęta z dniem 31.10.2024. – uzupełniono informacje na str. 100/101
Czy w programie przewidziano konieczność uchwalenia miejscowego planu rewitalizacji, o którym mowa w art. 15 ust. 1 pkt 13 lit c)?	Dodano adnotacje – str 118. Nie przewiduje się uchwalenia miejscowego planu rewitalizacji
Zdaniem GKUA dokumentację należy uzupełnić o projekt uchwały, o której mowa w art. 8 (ewentualnie zapisując tu ustanowienie prawa pierwokupu nieruchomości- jak w art. 11 ust. 5 pkt 1) i poddać go konsultacjom społecznym wraz z projektem „Programu ...".	Przedmiotem opiniowania jest Gminny Program Rewitalizacji, a nie jak wskazuje art. 8 – granice obszaru rewitalizacji i obszaru zdegradowanego (uchwała ta została podjęta 4 lipca 2024) Zatem nie ma możliwości wpisania prawa pierwokupu do programu rewitalizacji. Możliwość ta jest przewidziana podczas wyznaczania granic obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji.
Niefortunne jest użycie w opisie zasięgu podobszaru rewitalizacji Pobiedna sformułowania, że obejmuje on część śródmiejską- pomimo swego charakteru Pobiedna to wieś.	Uwzględniono – poprawiono zapis
Rozważyć uzupełnienie dokumentacji o streszczenie w języku niespecjalistycznym, co może ułatwić interesariuszom zrozumienie treści dokumentu	W rozdziale 1 Wprowadzenie syntetycznie ujęto rolę programu rewitalizacji w języku niespecjalistycznym
Podmiot Zgłaszający: Orange Polska S.A Kraków	
Uwaga/sugestia	Uzasadnienie
W przypadku wystąpienia kolizji z istniejącymi urządzeniami telekomunikacyjnymi własności Orange należy wystąpić do Orange Polska o wydanie warunków technicznych na ich zabezpieczenie lub przełożenia	Przyjęto do wiadomości
Podmiot zgłaszający: Dolnośląska Służba Dróg i Kolei we Wrocławiu	
Uwaga/sugestia	Uzasadnienie
Wyznaczone w ww. projekcie GPR Gminy Leśna granice obszarów rewitalizacji w obrębach Pobiedna i Leśna,	Przyjęto do wiadomości

<p>obejmują swoim zasięgiem drogi wojewódzkie nr 358 oraz nr 393 wraz z terenami do nich przyległymi. Drogi wojewódzkie podlegają przepisom ustawy z dnia 21 marca 1985 r. o drogach publicznych (t.j., Dz. U. z 2024 r., poz. 320, ze zm.) oraz Rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 24 czerwca 2022 r. w sprawie przepisów techniczno-budowlanych dotyczących dróg publicznych (t.j., Dz. U. z 2022 r., poz. 1518). Mając na uwadze powyższe, ewentualna realizacja planowanych działań rewitalizacyjnych w pasie drogowym dróg wojewódzkich możliwa będzie w ramach inwestorstwa zastępczego oraz stosownych porozumień z Województwem Dolnośląskim – pod warunkiem zgodności z ww. przepisami odrębnymi, dotyczącymi dróg publicznych.</p>	
<p>Podmiot zgłaszający: URZĄD MARSZAŁKOWSKI WOJEWÓDZTWA DOLNOŚLĄSKIEGO</p>	
<p>Uwaga/sugestia</p>	<p>Uzasadnienie</p>
<p>Uwzględnienie następujących elementów, stanowiących inwestycje celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym ustalonych w Planie oraz najistotniejsze elementy zawarte w Planie:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1.1. międzynarodowego korytarza ekologicznego Sudety - Bory Dolnośląskie, zachodni GKZ-5A, 1.2. rzecznoego korytarza ekologicznego rzeki Kwisa 	<p>Przyjęto do wiadomości – przyszłe inwestycje będą uwzględniały wskazane inwestycje celu publicznego</p>
<p>Uwzględnienie, stosownie do potrzeb i uwarunkowań lokalnych, ustaleń Planu w zakresie następujących zasad zagospodarowania:</p> <ol style="list-style-type: none"> 2.1. Zwiększanie lesistości lądowych korytarzy ekologicznych w celu odzyskania ich drożności (docelowa odległość między płatami lasów, zadrzewień lub zakrzaczeń nie powinna przekraczać kilkuset metrów do 1 km i nie powinna być przecięta innymi barierami dla zwierząt); nie należy zalesiać cennych przyrodniczo obszarów otwartych, takich jak turzycowiska, bogate zespoły łąkowe, obszary podmokłe oraz osi i ciągów widokowych. 2.2. Uwzględnienie przebiegu i funkcji korytarzy ekologicznych o znaczeniu ponadlokalnym w lokalnych dokumentach planistycznych oraz działaniach należących do kompetencji gminy. Wyznaczone na rysunkach Planu nr 2 i 3 korytarze ekologiczne mają przebieg orientacyjny - szczegółowy przebieg i szczegółowe zasady zagospodarowania korytarzy ekologicznych należy wyznaczać w lokalnych opracowaniach planistycznych w oparciu o aktualne opracowania ekofizjograficzne i inwentaryzacje przyrodnicze, z uwzględnieniem lokalnych uwarunkowań przestrzennych. 2.3. Wprowadzenie zakazu lokalizacji wysokościowych urządzeń infrastruktury technicznej, takich jak maszty telewizyjne i wieże telefonii komórkowej w strefach ekspozycji widokowej wyznaczonych w studiach gmin. 2.4. Wskazanie obiektów regionalnej architektury drewnianej wraz z otoczeniem do objęcia ochroną konserwatorską (wpis do rejestru zabytków lub ujęcie w gminnej ewidencji zabytków). 2.5. Wskazanie węzłów przesiadkowych komunikacji zbiorowej zintegrowanych ze szlakami turystycznymi prowadzącymi w obszarze gminy. 2.6. Zintegrowanie systemu szlaków turystycznych w 	<p>Przyjęto do wiadomości – przyszłe inwestycje będą uwzględniały przedstawione zasady zagospodarowania</p>

<p>obszarze pogranicza i wskazanie powiązań z systemami tras turystycznych po stronie czeskiej.</p> <p>2.7. Stosowanie zasad ochrony środowiska i jego zasobów uwzględniających ograniczanie odpływu wód opadowych i roztopowych (np. doły chłonne, studnie chłonne, zbiorniki retencyjne).</p> <p>2.8. Ustalanie kierunków zmian w strukturze przestrzennej oraz w przeznaczeniu terenów oraz wytycznych umożliwiających:</p> <p>1) lokalizowanie w bezpośrednim sąsiedztwie cieków, w lokalnych obniżeniach, zbiorników małej retencji,</p> <p>2) stosowanie rozwiązań renaturalizacyjnych koryt cieków i ich brzegów oraz spowalniających spływ wody w cieku (zakola, meandry),</p> <p>3) utrzymanie w użytkowaniu rolniczym terenów podmokłych,</p> <p>4) odtwarzanie starorzeczy i obszarów bagiennych jako naturalnych terenów retencyjnych,</p> <p>5) ograniczanie i kontrolowanie spływu powierzchniowego (retencja skokowa) poprzez przeznaczanie terenów o spadkach powyżej 15% na zalesianie.</p>	
<p>3. Uwzględnienie, odpowiednio do potrzeb i uwarunkowań lokalnych, następujących postulatów zawartych w Planie:</p> <p>3.1. Obszary korytarzy ekologicznych zidentyfikowanych w Planie oraz w lokalnych opracowaniach planistycznych należy w miarę możliwości chronić przed zabudową ciągłą i lokalizowaniem infrastruktury, planować zalesienia i zadrzewienia pomiędzy istniejącą zabudową i obszarami przyległymi.</p> <p>3.2. Ograniczenie lokalizowania elementów i obiektów infrastruktury technicznej w miejscach eksponowanych widokowo, ochrona i zagospodarowanie punktów widokowych, ochrona i kształtowanie ciągów i osi widokowych.</p> <p>3.3. Ograniczenie zabudowy dolin rzecznych (ochrona brzegów rzek przed zabudową, grodzieniem, osuszaniem i niszczeniem szaty roślinnej) w celu zachowania drożności korytarzy ekologicznych i minimalizowania skutków powodzi.</p> <p>3.4. Uwzględnianie w polityce przestrzennej gminy konieczności ochrony zasobów środowiska przyrodniczego zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju (w tym zapisów zawartych w obowiązujących planach ochrony obszarów chronionych).</p> <p>3.5. Dostosowanie rozwoju zaplecza turystyki i rekreacji do zmian klimatu poprzez:</p> <p>1) realizację transportu zbiorowego w obszarach i ośrodkach o atrakcyjnych turystycznie zasobach przyrodniczych, krajobrazowych i kulturowych, jako standardu ich komunikacyjnej obsługi,</p> <p>3.6. Realizacja regionalnych szlaków turystycznych oraz powiązanie ich z zasobami przyrodniczymi i kulturowymi gmin z wykorzystaniem systemów lokalnych szlaków turystycznych.</p>	<p>Przyjęto do wiadomości – przyszłe inwestycje będą uwzględniały przedstawione postulaty</p>
<p>3.7. Uwzględnianie założeń „Programu opieki nad</p>	<p>Przyjęto do wiadomości – przyszłe inwestycje będą</p>

<p>zabytkami województwa dolnośląskiego” w gminnych programach opieki nad zabytkami w celu skoordynowania działań w sferze ochrony zabytków.</p> <p>3.8. Wskazywanie w dokumentach planistycznych obiektów i obszarów, które powinny uzyskać ustawową formę ochrony zabytków (wpis do rejestru zabytków lub ujęcie w wojewódzkiej ewidencji zabytków).</p> <p>3.9. Wyłączenie z zabudowy, w tym z zabudowy turystycznej i rekreacyjnej:</p> <p>1) terenów otwartych o największych walorach widokowych predysponowane do rozwoju szlaków turystycznych,</p> <p>2) obszarów o ekspozycji północnej, obszarów osuwiskowych, zalewowych, inwersyjnych.</p> <p>3.10. Dążenie do transformacji systemów zaopatrzenia w ciepło, poprzez:</p> <p>2) sukcesywne podłączenia zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej wyposażonej w indywidualne źródła ciepła do scentralizowanych lub grupowych systemów grzewczych.</p> <p>3.11. Umożliwienie wykorzystania cieków i zbiorników wodnych do produkcji energii, w szczególności w miejscach lokalizacji urządzeń piętrzących.</p> <p>3.12. Wsparcie dla technologii wytwarzania energii w układach skojarzonych: kogeneracyjnych, trigeneracyjnych oraz poligeneracyjnych.</p> <p>3.13. Zastosowanie zapisów w lokalnych opracowaniach planistycznych wskazujących wykorzystanie odnawialnych źródeł energii do zasilania urządzeń wytwarzających energię cieplną.</p> <p>3.14. Zastosowanie zapisów w lokalnych opracowaniach planistycznych wskazujących realizację sieci energetycznych jako podziemnych na terenach zabudowanych oraz przeznaczonych pod rozwój zabudowy. Realizację napowietrznych sieci proponuje się dopuszczać jedynie w uzasadnionych przypadkach, na obszarach regionalnych stref aktywności gospodarczej oraz innych kompleksów zabudowy produkcyjnej lub usługowej o łącznej powierzchni powyżej 10 ha.</p> <p>3.15. Rozbudowa systemów umożliwiających dostarczenie wody i odbiór ścieków, w szczególności na wrażliwych obszarach ochrony zbiorników wód podziemnych.</p> <p>3.16. W zakresie zaopatrzenia w wodę oraz odprowadzania ścieków komunalnych, na terenach zabudowanych oraz przeznaczonych na rozwój zabudowy należy stosować rozwiązania zbiorcze lub grupowe.</p> <p>3.17. Budowa miejskich sieci szerokopasmowych.</p> <p>3.18. Zapewnienie zintegrowanego rozwoju infrastruktury telekomunikacyjnej z infrastrukturą energetyczną, wodnokanalizacyjną i transportową.</p> <p>3.19. Ograniczanie zabudowy na terenach zagrożonych powodzią oraz wdrażanie (po opracowaniu) wytycznych Planu Zarządzania ryzykiem powodziowym dla obszaru dorzecza Odry w zakresie „Lokalizacyjnych i technicznych aspektów zabudowy na obszarach zagrożonych</p>	<p>uwzględniały przedstawione postulaty</p>
--	---

<p>powodzią”.</p> <p>3.20. Ograniczanie zabudowy na terenach zagrożonych powodzią, w tym dostosowanie zagospodarowania i warunków technicznych zabudowy do stopnia zagrożenia, z uwzględnieniem cyklicznych zalewów.</p> <p>3.21. Uwzględnienie komponentu adaptacyjnego (do zmian klimatu) w dokumentach planistycznych, strategicznych i operacyjnych gminy, w tym m.in. odtwarzanie starorzeczy i obszarów bagiennych jako naturalnych terenów retencyjnych.</p>	
<p>Informujemy, że w granicach obszaru rewitalizowanego w Planie rozwoju infrastruktury transportowej w województwie dolnośląskim z perspektywą do 2030, przyjętym Uchwałą Zarządu Województwa Dolnośląskiego Nr 7077/VI/23 z dnia 20 czerwca 2023 r. ujęto inwestycję: D28 Prace na drodze 358 na odcinku Świecie – Czerniawa-Zdrój.</p>	<p>Przyjęto do wiadomości</p>